

Willmann Sz. Rozália

Hogyan neveljük ma?

Elkényeztetett gyerekek vagy nem megfelelő nevelői attitűd?

Furcsa gondolatok, érzések uralkodnak el mostanában rajtam. Csupa ellentmondás: minden eddigi nevelői gondom kezd megváltozni. 1989-ig főként és még vagy 10-11 évig azután az volt a vezérelvem, hogy a gyereket fel kell szabadítani, legyen önmaga, merjen megnyilvánulni, legyen saját gondolata, merje azt elmondani, és mondja el, mit érez különböző helyzetekben. Ezen elvemem nem adtam fel azóta sem, de most már egyre többet küszködöm azzal, hogyan fogjam őket vissza. Ezek a gyerekeim, akikkel az utóbbi négy évben dolgozom, egészen másképp viszonyulnak mindenhez, mint az előző nemzedékek. Ez valahol természetes is, de nem teljesen. Ennek az okait keresem ebben az írásban.

A gyors, felszínességre csábító élet általában megnehezíti az elmélyülést, a szellemi munka megkedvelését és igényét. Sokan sodródhatnak ezzel az árral. Nagyon sok személy érdekközpontjában az örömev maradt, ez a tettek mozgatórugója. Gyors, azonnali (természetesen felületes) sikert akarnak elérni, bármit tesznek. És azért valamit kapni akarnak, szó szerint valamit. Kis energiabefektetéssel nagy dolgot megvalósítani – ez a jelszó. Minél kevesebbet tanulni, de a minősítések azért jók legyenek. Így tanul, gondolkodik a 8-9-10 éves gyerekek 75%-a. Hogy miért, azt kérdezni sem kell. Ez zajlik körülötte, a társadalomban is.

Az emberek zöme megelégszik igényei azonnali kielégítésével, az olcsó szórakozással. A tévékből dől az ilyenfajta műsor. Múló és változó igények halmazán a sok élményfogyasztó ember idegen saját környezetében (legalábbis úgy viselkedik, mintha az lenne), és azt gondolja, hogy a szabadság a változás és változtatás lehetősége (és csak ennyi), s a kultúra számára nem más, mint kielégített indulat. Elfordul a kultúrától, mindentől, ami maradandó értéket képvisel. Nem rendelkezik olyan ismerettel, hittel, amely rendet tudna teremteni ebben az anyag- és információhalmazban. Csak a múltó pillanatot érzékeli, és ehhez kér valamilyen kemény élményt.

Féltem a gyerekeimet, mert ők még jók. Még meg lehet érinteni a lelküket. Tudnak is különbséget tenni a jó és rossz között. Az áhítatokon és drámaórákon érzem, hogy most közel vagyunk egymáshoz, hogy ez most valami különlegesen szép és jó, ami velünk történik. De úgy érzem, hogy ez túl kevés ahhoz, hogy maradandóan változtasson, alakítson személyiségükön.

A mai 8-9-10 éves gyerekek szülei sem tudják mind, hogy mit kezdjenek a nagy szabadsággal, ami ránk tört, hogyan neveljék gyerekeiket, mert a megélt helyzetüket, mindennapjaikat sem értik, mert nem is érthető. Én is úgy érzem néha magam, mint aki kiszáll egy centrifugából, s nem tudja, mit kezdjen, aztán visszaül és forog tovább.

A szülőkre visszatérve: nagy részük megpróbál modern, jó szülő lenni. Mindent megadnak a gyerekeknek, a gyerekcentrikusságot pedig úgy értelmezik, hogy mindent megengednek a gyerekeknek, nehogy a tiltás miatt sérüljön a lelkük, a személyiségük. Elméletileg mindent szabad a gyerekeknek. Jó akar lenni, ez méltányolandó, csakhogy a jóság nem egy célkitűzés, hanem alapfeltétel.

A gyerekcentrikus nevelés nem korlátozásmentes és nem szabályoktól mentes nevelés.

A szabadság nem azt jelenti, hogy nincs rend és szabály, bár ez elég kényelmesnek tűnhet néha. A gyerek ki is használja a szabadságot, s mire néha észbe kapunk, már késő.

A gyerekközpontú szülő és nevelő rugalmasan, a gyerek és a körülmények mindenkor ismeretében alkalmazza a szabályokat. Ha téved a gyerek, a tettet és nem az egész személyiséget ítéli el. A gyerekeknek nem kell mindent megadni, hanem oda kell figyelni rá, tudni, mit gondol, mit érez különböző helyzetekben, és annak megfelelően irányítani az általunk jónak tartott, de általa is elfogadott jó útra. A gyerekeknek azt kell éreznie, hogy feltétel nélkül szeretjük, és hogy nem helyénvaló viselkedésével ezt a szeretetet elveszítheti, ugyanakkor lelke mélyén kételye se legyen aziránt, hogy szeretik őt, és ezt a szeretetet soha nem fogja elveszíteni.

A következő esettanulmány a Bolyai Nyári Akadémia mentálhigiéné tanfolyamán készült, és szolgáljon tanulságul. Elsősorban a szülőknek, hogy meddig mehetnek el a gyerek kívánságainak teljesítésében. De tanulság lehet a pedagógusoknak is, hiszen a szülőekkel megbeszélve esetleges tévedésüket, közösen találhatják meg a jó megoldást a gyerek érdekében.

Első osztályt tanítottam, amikor történt az alábbi eset. Egy kisfiú, nevezzük Jancsikának, rendkívül jó képességű, kreatív, dús fantáziájú, energikus, erőszakosnak mondható gyerek az osztályban. Szereti uralni társait, irritálja, ha ez nem sikerül neki. Vezető helyet könyökölt ki magának rövid idő alatt, amit mindenáron meg is akart tartani. Szülei értelmiségiek, tudták, hogy nem könnyű gyerek, nehezen kezelhető, de ők a gyerekcentrikusság nevében mindent megengedtek és megengednek neki, mivel Jancsika szendvicsgyerek, nehogy sérüljön a személyisége, szabadon fejlődhessen. Ezzel én mint pedagógus nem igazán értek egyet, mert szerintem a gyerekcentrikusság a gyerekre való odafigyelést jelenti és nem a mindent megengedést.

Jancsika tehát egy nehezen kezelhető gyerek volt, de azért boldogultam vele. Hogy központi szerepét az osztályban megőrizze, mindennap valami új játékszerrel, újszerű játékkal, ötlettel érkezett az iskolába, amit rögtön bedobott, maga köré gyűjtve a többieket, parancsolgatott, megengedett, tiltott társainak. Amihez kedve volt, csinálta, amihez nem volt kedve, azt nem.

Mondogattam neki, hogy vannak társai, barátai, akik szintén szeretnének játékot vezetni, hozzászólni dolgokhoz, engedje őket is. Nem örült ennek. Mindenek csúcsa az volt, amikor Jancsika egy napon Harry Potternek beöltözve érkezett az iskolába. Ő így akart jönni. Szülei megvarrták neki a ruhát, el is hozták az iskolába,

hogy kedvében járjanak. Én megdöbbsentem, hirtelen semmit nem tudtam mondani a szülőknél, nem volt szavam, meg aztán kezdődött az óra. Osztálytársai csodáltak, sokan irigyelték is; a szülők meg természetesnek tartották, hogy a gyerek ezt akarta, tehát így jön iskolába. Sírt, toporzékolt, makacskodott, ha nem akarták ráadni.

Magamhoz térve az ámulatból, elmondtam Jancsikának, hogy nagyon szép a köpenye meg a kalapja, s hogy én is láttam a filmet és nagyon jól szórakoztam rajta, de én azért jobban szeretem azt a Jancsikát, aki eddig Harry Potter ruha nélkül járt iskolába. Mondtam neki, hogy én most zavarban vagyok, mert nem tudom, hogy most már ki is az okos kisfiú: Jancsika, te? Vagy pedig a Harry Potter? Ez hatott. Gondolkodni kezdett, s belement abba, hogy az ebédszünetben fogja viselni csak, miután megkérdeztem tőle, mit szólna, ha az egész osztály Harry Potternek öltözne. Semmi különbség nem lenne köztük, s összetéveszteném őket. Nem akarta, hogy mindenkinek legyen Harry Potter ruhája, csak neki. Végül is ebédszünetben fekete köpenyében és kalapjában rohángált.

E képzés után úgy gondolom, hogy a szülőkkel kell kezdeni a megbeszélést, arról, hogy mint engedhetünk meg és mit nem egy 7 éves gyereknek, akinek túl gazdag a fantáziája. Ugyanis a gyerek úgy beleloallja magát a mese világába, hogy ott megragadhat, és nem tudja a valóságot a mesétől elválasztani, ami identitászavart okozhat, és komoly gondot okoz a személyiség fejlődésében – s ezt kezelni sokkal nehezebb, mint felvállalni azt, hogy nem teljesítem válogatás nélkül a gyerek minden kívánságát csak azért, hogy ő nagyon jól érezze magát, különb legyen a többinél, és egy kis zsarnok legyen belőle.